

การวิจัยเชิงคุณภาพ

หลักการพัฒนาฐาน

คุณสมบัติของนักวิจัยคุณภาพ

- Collaborative

- Sensitive

- Integrity

- Reflexivity

- Skill

theoretical

social

(ศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์พษ์ รามสูต)

แนวคิดปรากฏการณ์นิยม

- ข้อมูลประจักษ์ เป็น FACTS (ไม่ใช่ TRUTH, REALITY)
- ตีกรอบริบท, สัมผัสปรากฏการณ์
- ไม่ใช่ทฤษฎีเป็นกรอบ (INDUCTIVE/อุปนัย)
- ตัวแปรอ่อน
- นามธรรม (ความรู้สึก ตำนานนิยม จุดมถการณ ความเชื่อ)
- มิติ
- ความหมาย, คำอธิบาย

(รศ.ดร.ประวิต เจริญธรรม)

ลักษณะที่สำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. HOLISTIC AND MULTI-FACET APPROACH

ศึกษาปรากฏการณ์จากหลากหลายแง่มุม

2. NATURAL OR FIELD SETTING

ศึกษาในสภาวะ: แวดล้อมและบริบทสังคม

3. INTANGIBLE VARIABLES

ตัวแปร เน้นเกี่ยวกับด้านความรู้สึก นึกคิด จิตใจ และความหมาย

(ศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ทิพย์ งามสุด)

4.HUMAN VALUE

เน้น คุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย

5.IN-DEPTH AND LONG-TERM STUDY

ศึกษาเจาะลึก ระยะเวลาดึกษายาวนาน

6.DESRIPTIVE AND INDUCTIVE ANALYSIS

วิเคราะห์และนำเสนอ เป็นลักษณะพรรณนาและบรรยาย

(ศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์พษ์ งามสุด)

หลักพื้นฐาน 5 ประการของการวิจัยเชิงคุณภาพ

(WIERSMA, W, 2000 ; 198-199)

1. เป็นการตีความปรากฏการณ์ในภาพรวม ไม่แยกบางส่วนหรือบางองค์ประกอบมาทำการตีความ
2. นักวิจัยต้องเข้าไปอยู่ในสนาม และสังเกตสิ่งที่ศึกษาอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่มีการจัดกระทำใหม่เพื่อศึกษา
3. การรับรู้ “ความหมาย” ของสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเป็นไปอย่างแท้จริงที่สุดคือ “การวัด” ที่ต้องการในการวิจัย
4. ข้อตกลงเบื้องต้นใดๆ สามารถล้มล้างหรือเปลี่ยนแปลงได้โดยข้อตกลงใหม่หรือข้อสรุปที่ค้นพบใหม่
5. ปรากฏการณ์ ก็คือรูปแบบโครงสร้างหลวมๆ ที่มีความยืดหยุ่นในการทำนาย ไม่เฉพาะตายตัว

องค์ประกอบของการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

(WIERSMA.W, 2000 ; 205)WORKINGDESIGN

WORKING DESIGN

- เลือกกลุ่มเป้าหมาย
- เลือกพื้นที่
- ระบุช่วงเวลาที่ศึกษา
- ระบุตัวแปรที่เป็นไปได้

(รศ.ดร.ประวิต เจริญธรรม)

WORKING DESIGN

- ตั้งปัญหาต่างๆ
 - ดำตามวิจัย
 - อ้างอิงทฤษฎีที่ติดดิน
-

DATA COLLECTION

- สัมภาษณ์/บอกเล่า
 - สังเกตบันทึกตัวอย่าง
 - ทบทวน/วิเคราะห์ เอกสาร
-

ANALYSIS/INTERPRETATION

- จัดหมวดหมู่ / ลงรหัสข้อมูล
 - จัดโครงสร้างข้อมูลใหม่
 - ตรวจสอบสมมุติฐาน ทฤษฎี
 - พรรณนา
-

เทคนิคการรวบรวมข้อมูล

1.การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documents)

เอกสารเป็นหลักฐานสำคัญที่จะทำให้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจาก
ภายนอกมองเห็นภาพรวมของทั้งระบบ ทั้งที่เป็นปัจจัย
กระบวนการ และผลลัพธ์

2. การสังเกต (Observation)

การสังเกตเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้มากสำหรับการวิจัย
ปฏิบัติการในโรงเรียนเพราะเป็นวิธีที่เหมาะสมกับข้อมูลที่เป็น
พฤติกรรม การกระทำ ทิรยาอาการหรือการแสดงออกทั้งของ
บุคคลและของกลุ่มบุคคลซึ่งสามารถใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ
รับรู้ และทำความเข้าใจได้ (Macintyre, 2000)

2.1 วิธีการสังเกต

- 1) การสังเกตโดยผู้ถูกสังเกตรู้ตัว และไม่รู้จักตัว (known or unknown observation)
- 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม (participant or non-participant observation)
- 3) การสังเกตแบบมีระบบ และไม่มีระบบ (structured or unstructured observation)
- 4) การสังเกตโดยตรง และโดยอ้อม (direct or indirect observation)

2.2 หลักการสังเกต

- 1) ผู้รวบรวมข้อมูลต้องมีจุดมุ่งหมายชัดเจน
- 2) ควรมีการเตรียมการสังเกตโดยวางระบบการสังเกตไว้ล่วงหน้า
- 3) ขณะทำการสังเกต ผู้รวบรวมข้อมูลควรมีสมาธิจดจ่อกับสถานการณ์
ต้นตั่วตลอดเวลา
- 4) ในการการสังเกตต้องหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะรบกวนผู้ถูกสังเกตให้น้อยที่สุด
- 5) การใช้อุปกรณ์ช่วยในการสังเกต หากเป็นการสังเกตแบบรู้ตัวจะต้อง
ขออนุญาตผู้ถูกสังเกตทุกครั้งที่ใช้นิ
- 6) การบันทึกการสังเกตต้องทำอย่างความรอบคอบให้ข้อมูลตรงตาม
สภาพความเป็นจริง

2.3 แบบบันทึกการสังเกต

- 1) แบบตรวจสอบรายการ (CHECKLISTS)**
- 2) แบบมาตรฐานประเมินค่า (RATING SCALES)**
- 3) แบบบันทึกพฤติกรรม (ANECDOTAL RECORDS)**

3. การสัมภาษณ์ (Interviews)

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยการสนทนา

ซักถามและโต้ตอบระหว่างผู้รวบรวมข้อมูลหรือผู้สัมภาษณ์

(interviewer) กับผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ถูกสัมภาษณ์

(interviewee) วิธีนี้ผู้รวบรวมข้อมูลมีโอกาสสังเกต

บุคลิกภาพ อากัปกริยา ตลอดจนพฤติกรรมทางกายและวาจา

ขณะสัมภาษณ์ซึ่งอาจใช้เป็นข้อมูลที่ชี้ชัดความหมายพฤติกรรม

ของผู้ถูกสัมภาษณ์ประกอบดำสัมภาษณ์ได้ด้วย

3.1 **วิธีการสัมภาษณ์**

1) การสัมภาษณ์แบบมี/ไม่มีระบบ (structured or unstructured interviews)

2) การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม/ รายบุคคล (group/ individual interviews)

3.2 หลักการสัมภาษณ์

3.3 รูปแบบคำถามในการสัมภาษณ์

- คำถามแบบกำหนดคำตอบ (FIXED-ALTERNATIVE QUESTIONS)
 - คำถามแบบปลายเปิด (OPEN END QUESTIONS)
 - คำถามแบบมาตราส่วนค่า (SCALE QUESTIONS)
-

คุณลักษณะ: 20 ประการของการวิจัยเชิงคุณภาพ

(MARSHALL, 1995)

1. ประเด็นที่ศึกษาต้องเหมาะกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ
2. ขจัดความลำเอียงทั้งตัวนักวิจัยและเชิงทฤษฎี
3. ป้องกันการตัดสินคุณด่ำข้อมูลขณะรวบรวม/ วิเคราะห์
4. มีข้อมูลแสดงความสัมพันธ์ของข้อค้นพบกับความจริง
5. กำหนดด่ำตามวิจัยไว้ แล้วหาด่ำตอบ/ ตั้งด่ำตามตั่วไป

6. เชื่อมโยงการศึกษาครั้งนี้กับครั้งก่อนๆ อย่างชัดเจน
7. เสนอรายงานวิจัยที่สะดวกในการเข้าถึงสิ่งที่วิจัย
8. ข้อมูลที่น่าเสนอมีความครอบคลุมและตรวจสอบอย่างดี
9. ผลวิจัยมีข้อจำกัดในการอ้างอิง แต่สามารถถ่ายทอดได้
10. วิธีการทำงานภาคสนาม และการบันทึกมีความชัดเจน
11. มีการสังเกตอย่างครอบคลุมครบวงจรกิจกรรมที่ศึกษา

- 12.**ข้อมูลที่รวบรวมมา สามารถวิเคราะห์ซ้ำ/ ตรวจสอบได้
- 13.**มีการใช้วิธีตรวจสอบคุณภาพข้อมูลที่นำเชื่อถือ
- 14.**มีการบันทึกภาคสนามเป็นลายลักษณ์อักษร
- 15.**ความจริงถูกล้างออกจากมุมมองที่ข้ามวัฒนธรรม
- 16.** นักวิจัยต้องมีความละเอียดอ่อน และมีจรรยาบรรณ
- 17.**ในบางกรณีผู้ที่เกี่ยวข้องในการวิจัยอาจได้รับประโยชน์
เชิงการเสริมสร้างพลังร่วม

**18. กลยุทธ์รวบรวมข้อมูลต้องมีประสิทธิภาพและเข้าถึงกลุ่ม
ผู้ให้ข้อมูล**

**19. ต้องพยายามสร้าง “ภาพใหญ่” ให้เห็นภาพตลอดแนว
ทั้งระบบ**

**20. ต้องพยายามทำความเข้าใจความเป็นมาของบริบทองค์กร/
สถาบันว่าเป็นอย่างไร และมีบทบาทอย่างไร**

(ศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ทิพย์ งามสุด)

อ้างอิง

ประวิต เอราวรรณ์. (2545). *การวิจัยปฏิบัติการ: การเรียนรู้ของครูและการสร้างพลังร่วมในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิชาการ.

Flores, J.G., & Alonso.C.G. (1995). Using focus groups in educational research. *Journal of Evaluation Review*. 19, 84-101.

Macintyre, C. (2000). *The art of action research in the school*. London: David Fultol Publishers.

Marshall.C and Rossman.G.B, *Disigning Qualitative Research. USA : Sage Publications, 1995.*

McKernan, J. (1996). *Curriculum action research*. London: Kogan Page.

Morgan, L. D. (1988). *Focus group as qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage. Popham, W. J. (1993). *Educational evaluation*(3rd ed.). Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.

Schmuck, R. A. (2006). *Pratical action research for change* (2nd ed.).Thousand Oaks, CA: Cowin Press.

Smither, R. D., Houston, J. M., & McIntire, S. A. (1986). *Organization development: strategies for changing environment*. New York: HarperCollins College Publishers.

Stewart, W. D., & Shamdasani, N. P. (1990). *Focus group: Theory and practice*.Newbury Park: Sage.

Wiersma, W. (1991). *Research method in education: an Introduction*(5th ed.). USA: Allyn and Bacon.

ขอบคุณ

โดย : **ดร.เรวัต สิงห์เรือง**

ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล ๒ พิบูลวิทศดาร
เทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร จ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี

: **REWAT98@GMAIL.COM**

081-789-0925